

139. Tiistaina 16 päivänä marraskuuta 1993

kello 15.25

Päiväjärjestys		S.
	6) Ehdotus laiksi väestönsuojelulain muuttamisesta	4088
Ilmoituksia	Hallituksen esitys n:o 192 Hallintovaliokunnan mietintö n:o 18	
Toinen käsittely:	S. 7) Ehdotus laiksi kuntien valtionosuuslain 18 §:n muuttamisesta	„
1) Ehdotus laiksi yhdyskuntapalvelun kokeilemisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	Hallituksen esitys n:o 242 Hallintovaliokunnan mietintö n:o 19	4087
Hallituksen esitys n:o 269 Lakivaliokunnan mietintö n:o 18	8) Ehdotus laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	„
2) Ehdotukset laiksi konkurssisäännön muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi	Hallituksen esitys n:o 153 Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16	„
Hallituksen esitys n:o 216 Lakivaliokunnan mietintö n:o 19	9) Ehdotukset laeiksi työntekijäin eläkelain 12 §:n ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n muuttamisesta	4089
3) Ehdotus laiksi vesilain muuttamisesta	Hallituksen esitys n:o 249 Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 34	„
Hallituksen esitys n:o 188 Lakivaliokunnan mietintö n:o 20	10) Ehdotus laiksi vientitakuulain 3 §:n muuttamisesta	4090
4) Ehdotukset laeiksi elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä ja markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta	Hallituksen esitys n:o 260 Talousvaliokunnan mietintö n:o 41	„
Hallituksen esitys n:o 39 Toivomusaloite n:o 5 Lakivaliokunnan mietintö n:o 21	11) Ehdotus laiksi laivanrakennus- tai laivanvarustamatoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta	„
5) Ehdotus laiksi sokeriverosta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta	Hallituksen esitys n:o 262 Talousvaliokunnan mietintö n:o 42	4088
Hallituksen esitys n:o 222 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55		

	S.		S.
12) Ehdotus laiksi ympäristönsuojelua edistäviin investointeihin myönnettävistä valtiontakauksista ja vientitakuista annetun lain 1 a ja 5 §:n muuttamisesta	4090	E s i t e l l ä ä n :	
Hallituksen esitys n:o 261
Talousvaliokunnan mietintö n:o 43		18) Hallituksen esitys n:o 278 laiksi entisen Jugoslavian alueella tehtyjä rikoksia käsittelevän kansainvälisen tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioistuimelle annettavasta oikeusavusta	4095
13) Ehdotus laiksi matkailun edistämiskeskuksesta annetun lain 3 §:n kumoamisesta	„	19) Hallituksen esitys n:o 279 laeiksi verotuslain, ennakkoperintälain, veronkantolain sekä veron viivästyskorosta ja jäämämaksusta annetun lain muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 263
Talousvaliokunnan mietintö n:o 44		20) Hallituksen esitys n:o 280 laiksi maanmittauslaitoksesta annetun lain muuttamisesta	„
E n s i m m ä i n e n k ä s i t t e l y :		21) Hallituksen esitys n:o 281 laiksi turvatarkastuksista lentoliikenteessä	„
14) Ehdotus laiksi korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	„	22) Hallituksen esitys n:o 282 laeiksi työntekijäin eläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien sekä tapaturmavakuutuslain muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 149
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17		P ö y d ä l l e p a n o a v a r t e n e s i t e l l ä ä n :	
15) Ehdotus laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1994 perittävistä maksusta	4094	23) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56 hallituksen esityksen johdosta laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta (HE 159)	„
Hallituksen esitys n:o 252
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 35		24) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 21 hallituksen esityksestä laiksi maaseutuelinkeinolain muuttamisesta (HE 205)	„
16) Ehdotukset laeiksi työterveyshuoltopalvelujen lisäksi järjestettävien avosairaanhoidon lääkäripalvelujen väliaikaisesta vuosimaksusta ja sairausvakuutuslain 29 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta	„	25) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 18 hallituksen esityksestä laiksi valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain muuttamisesta (HE 227)	„
Hallituksen esitys n:o 265
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 36		26) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksestä laiksi liikuntalain muuttamisesta (HE 228)	„
17) Ehdotus laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta	„	Puhetta johtaa puhemies Suominen.	
Hallituksen esitykset n:ot 314/1992 vp ja 251
Toivomusaloitteet n:ot 1104 ja 1214/1991 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 37		Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.	

Ilmoitusasia:**Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus esteellisyyssäännösten kehittämisestä**

P u h e m i e s: Ilmoitetaan, että eduskunnan oikeusasiamiehen kirjelmän ohella marraskuun 16 päivältä on eduskunnalle saapunut eduskunnan oikeusasiamiehen erillinen kertomus esteellisyyssäännösten kehittämistä. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Ehdotus laiksi yhdyskuntapalvelun kokeilemisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 269
Lakivaliokunnan mietintö n:o 18

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 18. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotukset laiksi konkurssisäännön muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 216
Lakivaliokunnan mietintö n:o 19

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 19. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 1, 1 a—1 e, 9, 13,

18—20, 23, 24, 24 a, 25, 28, 30, 31, 35, 35 a, 35 b, 60, 62, 67 a, 83—85, 94, 96, 111, 115 ja 115 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä kolmannen lakiehdotuksen 67, 70 ja 100 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi vesilain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 188
Lakivaliokunnan mietintö n:o 20

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 20. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 14 luvun 8 §, 14 luvun otsikko, 15 luvun 2, 13 ja 14 §, 15 luvun otsikko, 16 luvun 2, 3, 10, 13, 13 a, 13 b, 16, 18, 20, 25, 27, 33—37, 37 a, 38, 39, 39 a, 39 b, 40, 41, 41 a—41 f, 42, 42 a ja 45—49 §, 50 § ja sen edellä oleva alaotsikko sekä 51 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 16 luvun otsikko, 17 luvun 1 ja 2 §, 17 luvun otsikko, 20 luvun 6 §, 20 luvun otsikko sekä 21 luvun 6 ja 9 § ja 21 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laeiksi elinkeinonharjoittajien välisen sopimusehtojen sääntelystä ja markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 39
Toivomusaloite n:o 5
Lakivaliokunnan mietintö n:o 21

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 21. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—3 §, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 1 ja 6 d §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi sokeriverosta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 222

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4 ja 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi väestönsuojelulain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 192

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 18

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 18. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4, 16 ja 18 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi kuntien valtionosuuslain 18 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 242

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 19

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 19. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 18 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 153

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. T. R o o s : Arvoisa puhemies! Näyttää tulevan tavaksi, ei hyväksi vaan huonoksi tavaksi, että tästä asiasta kerran vuodessa joudutaan keskustelemaan. Asianomaisissa valiokunnissa tietysti käydään keskustelua paljon pidempään. Tässä on ikävällä tavalla muuttumassa lihaksi se sana, joka sanoo, ettei mikään ole niin pysyvää kuin väliaikainen, eli kuntien kulttuuritoiminnasta annettua lakia, jota on väliaikaisesti muutettu, muutetaan jälleen. Se tarkoittaa, että veikkaus- ja raha-arpajaisten voittovarojen käyttösuhdetta väkivaltaisesti muutetaan toisenlaiseksi kuin miksi se aikoinaan yksimielisellä sopimuksella on tehty. Emme siis ole ensimmäistä kertaa tässä tilanteessa, merkit näyttävät, että tuskin viimeistäkään.

Jotenkin tuntuu oudolta lukea valiokunnan kannanotoista, että hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena, kun tarpeellinen tämä ei ole ollenkaan. Tämä on erittäin epätarkoituksenmukainen, minkä uskon valiokunnankin hyvin tietävän.

On nimittäin niin, että silloin, kun asia edellisen kerran oli esillä, uskoimme kaikki vakuutteluja, että kysymyksessä on ainutlaatuinen kerta, joka jää harvinaisuudessaan viimeiseksi, peläten, että näin ei tule käymään, niin kuin ei sitten tapahtunutkaan. Vielä kuin paremmaksi vakuudeksi asiaan palattiin kulttuuripoliittisen selonteon yhteydessä, jossa jälleen samat vakuuttelut annettiin, että palataan normaaliin käytäntöön mahdollisimman pian. Jos näin muutaman kerran tehdään, normaalikäytäntö alkaa olla juuri tämä eikä entinen. Niin kuin vastalauseessa sosialidemokraatit, vasemmistoliitto ja vihreät esittävätkin, tämä on vason käytäntö. Vastalauseessa todetaan, että katsomme, että nyt olisi ollut aika lunastaa lupaus, jonka äsken luin.

Oletan, että ainakin valiokunnassa asiantuntijana kuultu Veikkauksen toimitusjohtaja Matti Ahde on kertonut niistä kokemuksista, mitä on saatu esimerkiksi Ruotsissa tästä, ja ne kokemukset eivät ole kovin hyviä siitä, että on siirretty budjetin yleiskatteeksi tämän laatuiset rahat. Siellä on saatu summa voimakkaasti laskenut ja syynä on se, mikä näyttää olevan tutkimusten mukaan tilanne meilläkin, että osa veikkaajista on vielä sillä tavalla vanhanaikaisia, että heille merkitsee paljon se, mihin tarkoitukseen varat käytetään. Kun tämä on alun perin urheilun parissa syntynyt instituutio, jalkapallo- ym. veikkauksen piirissä, johon sitten on tullut kaikkein tuottavin osa mutta kovin huonosti urheiluun liittyvä lotto, niin moni vielä ajattelee sillä tavalla, että rahojen pitää mennä sinne, minne ne alun perin menivätkin. Niinhän ei nyt enää käy muutenkaan, ja kun on alkuperäisistä suhteista periksi annettu, nyt viedään melkein voi sanoa loppuun. On myös oletettavissa, että tänne on voimakas pyrky keskeisemmän Euroopan maista rahapeleillä, ja jos tehdään tällä tavalla oma hyvä järjestelmä epämiellyttäväksi, siinä tehdään ikään kuin kutsu, että tervetuloa tänne, täällä on urheilu ja kulttuuri, tie ja taide ja nuorisotyö hylätty ja rahat käytetään muulla tavalla.

Edellä olevan perusteella on helppo olla samaa mieltä sivistysvaliokunnan opposition kanssa, joka esittää, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Olen kaikilta osin samaa mieltä ed. T. Roosin äskeisen puheenvuoron ajatusten ja mielipiteiden kanssa. Kun vastalauseessa viitataan sivistysvaliokunnan aikaisempaan kantaan paluusta normaaliin käytäntöön mahdollisimman pian, niin jos puhutaan todella siitä vanhasta normaalista käytännöstä, sehän oli sellainen, että valtion budjettivaroin rahoitettiin siinä määrin kuin silloin katsottiin aiheelliseksi ja tarpeelliseksi ja mahdolliseksi nuorisoa, tiedettä, taidetta. Urheilu oli ulkopuolella ja sitten urheiluväki keksi veikkaustoiminnan. Luulen, että sillä normaalilla tavalla, johon tuossa viitataan, ei näitä vuosikymmenien takaisia lähtökohtia tarkoiteta.

Olen sitä mieltä, että mahdollisimman nopeasti pitäisi palata siihen, mitä kaksi, kolme vuotta sitten tässä talossa on päätetty. Tässä suhteessa toivon eduskunnan uskaltautuvan siihen, että se, mitä eduskunta on edellyttänyt, myös toteutetaan. Minulla on sellainen käsitys, että tähän asiaan kokonaisuudessaan palataan ensi viikolla, jolloin veikkausvoittovarojen jakosuhteista kai muussakin yhteydessä puhutaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotukset laeiksi työntekijäin eläkelain 12 §:n ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 249

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 34

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 34. Ensimmäisen kerran asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi vientitakuulain 3 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 260
Talousvaliokunnan mietintö n:o 41

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 41. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi laivanrakennus- tai laivanvarustamatoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 262
Talousvaliokunnan mietintö n:o 42

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 42. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotus laiksi ympäristönsuojelua edistäviin investointeihin myönnettävistä valtiontakauksista ja vientitakuista annetun lain 1 a ja 5 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 261
Talousvaliokunnan mietintö n:o 43

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 43. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 a ja 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Ehdotus laiksi matkailun edistämiskeskuksesta annetun lain 3 §:n kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 263
Talousvaliokunnan mietintö n:o 44

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 44. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Ehdotus laiksi korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 149
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelu:

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä korkeakoulujen kehittämislakia, joka valitettavasti jälleen on romuttamassa korkeakoulujen kehittämistä. Kun vertaillaan korkeakoulujen määrärahojen muutoksia ja niiden vaikutuksia esimerkiksi vuosina 1987 ja 1992, niin korkeakoulumenoja on sen jälkeen vähennetty kahdessa vuodessa noin viidenneksellä. Kun korkeakoulujen menoista on noin 3/4 palkkamenoja, kohdistuvat säästötoimenpiteet välttämättä myös henkilöstöön. Henkilöstösäästöt kohdistuvat erityisesti määräaikaiseen henkilökuntaan, assistentteihin. Tämä heikentää tutkimuksen ja erityisesti tutkijankoulutuksen edellytyksiä.

Haluan myös ottaa kantaa korkeakoululaitoksen laajentamiseen hajautetun vaihtoehdon pohjalta. Tämä ratkaisu on voitu todeta sekä koulutus- että tiedepoliittisesti erittäin onnistuneeksi. Samalla tähän saakka toteutettu korkeakoulupoliittinen peruslinja on ollut aluepolitiikan ehkä parhaiten onnistunut osa. Suomen korkeakoulupoliittista peruslinjaa on tukenut vuodesta 1966 korkeakoululaitoksen kehittämislainsäädäntö. Korkeakoulut muodostavat merkittävän osaamisverkoston. Taloudellinen lama ja toisaalta elinkeinoelämän monipuolistuminen ja rakennemuutoksen vaatimukset korostavat sen tärkeyttä. Huomattavaa osaa yliopistoissa tapahtuvasta tutkimuksesta voidaan pitää avoimen sektorin toimintana. Se tukee ja kehittää omaa elinkeinoalaansa, luo uusia mahdollisuuksia ja tuotteita sekä kilpailee laadustaan kansainvälisellä tasolla.

Esimerkkinä haluan ottaa Kuopion yliopiston. Siellä on ulkopuolista rahoitusta runsaasti, 60 miljoonaa markkaa esimerkiksi vuonna 1990. Siitä merkittävä osa on nimenomaan ulkomaisista lähteistä saatua. Alan yrityksillä ja organisaatioilla on läheiset toiminnalliset suhteet yliopistoon ja sen tutkijoihin. Uudet yritykset ovat tästä syystä useimmiten myös sijoittuneet lähelle yliopistoja. Yliopistojen säteilyvaikutusta ympäristölleen onkin pidettävä erittäin huomattavana. Paitsi että ne luovat uutta osaamista, niillä on myös välitön ympäröivää aluettaan työllistävä vaikutus.

Edellä sanotun perusteella voidaan todeta, että Suomessa tulee säilyttää nykyinen alueellinen ja elinvoimainen korkeakouluverkko ja kehittää sitä.

Korkeakoulukirjastojen määrärahat ovat täl-

lä hetkellä erittäin pahoin vaaran ja uhan alla. Korkeakoulukirjastot muodostavat Suomen tieteellisten kirjastojen perustan. Ne ovat välttämättömiä sekä opiskelijoille että tutkijoille. Korkeakoulukirjastot ovat julkisia kirjastoja, jotka ovat myös yliopiston ulkopuolisten tiedontarvitsijoiden käytettävissä. Kirjastojen tietokannat on yhdistetty Linda-yhteistietokannaksi, jossa on nähtävissä kaikkien korkeakoulujen aineisto. Lina-tietoverkon kautta voidaan siirtyä toisten kirjastojen luetteloihin ja jättää sinne pyyntöjä aineistosta. Uuden järjestelmän avulla pystytään kokoelmien hankintoja koordinoimaan ja saadaan säästöjä aikaan. Aineiston saa myös nopeammin käyttöön.

Määrärahaleikkaukset ja devalvaatio ovat kuitenkin heikentämässä merkittävästi kirjastojen kokoelmia. Kirjallisuusmäärärahoja on korkeakoululaitoksessa vähennetty vuonna 1993 edelliseen vuoteen verraten 5—22 prosenttia. Kirjastojen ostovoima on kuitenkin vähentynyt huomattavasti enemmän, koska suurin osa kirjallisuudesta on ulkomaista ja siihen markan arvon muutokset ovat heti vaikuttaneet. Vuodesta 1992 ostovoima on vähentynyt 30—50 prosenttia tieteenalasta riippuen. Etenkin lääketieteen, luonnontieteiden ja teknisten tieteiden Suomeen tulevien lehtien määrä on vähentynyt jo nyt ja määrärahakehityksen pysähtyessä tai alentuessa se vähenee edelleen. Vuonna 1992 2,8 miljoonalla markalla sai noin 1 900 lehteä ja vuonna 1993 noin 1 550 lehteä. Kirjojen määrä on vähentynyt vielä rajummin ja esimerkiksi opiskelijoiden kurssikirjahankinnat ovat olleet jäissä tai vähentyneet jopa 50—90 prosenttia entisestään. Tätä linjaa emme voi jatkaa.

Uusien tutkimustulosten seuranta kirjallisuudesta on tieteelliselle tutkimukselle ja innovaatioille elintärkeää. Jos kirjallisuutta ei enää Suomesta löydy, joudutaan turvautumaan lähes kokonaan ulkomaisiin kirjastoihin ja tilaamaan niistä kaukolainoja ja kopioita, jotka yliopiston laitokset joutuvat itse maksamaan. Lehti, jota paljon käytetään, tulee kuitenkin edullisemmaksi hankkia Suomeen kuin maksaa kopioita samoista korkeakoulujen määrärahoista.

Toivoisinikin, että kirjastomenoista ei karsitaisi. Hankintakustannusten nousun vuoksi kirjallisuuteen osoitettu määräraha ei voi kauan aleta aiheuttamatta korvaamattomia vahinkoja. Vaikka kirjastojen toiminta tulisikin maksulliseksi, tuloilla ei voida kattaa kirjallisuuden hankintakustannuksia. Suomessa on tutkimustyön jatkumisen vuoksi turvattava riittävä taso kirjas-

tojen kokoelmille ja tuettava kirjastojen yhteistoimintamahdollisuuksia.

Arvoisa puhemies! Tässä oli vain eräitä asioita, jotka vaikuttavat korkeakoulujen kehittämislainsäädäntöön. Edellä olevan perusteella tulemekin esittämään lain kolmannessa käsittelyssä, että tämä lakiesitys hylättäisiin, sillä me emme voi olla mukana siinä, että tehdään perustutkimuksen ja korkeimman opetuksen kannalta haitallisia päätöksiä.

Ed. Stenius - Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tykkyläinen puhui aivan samaan sävyyn näistä asioista kuin mitä Tampereella puhutaan. Pirkanmaan kansanedustajat vierailivat eilen Tampereen yliopistossa, ja juuri nämä samat ongelmat, joita ed. Tykkyläinen toi puheenvuorossaan esiin, nousivat sielläkin painokkaasti esille.

Erityisen tärkeää on muistaa se, että korkeakoulut toimivat omalla alueellaan varsin isoina moottoreina hyvin laajalle toiminnalle, mitä sillä alueella tapahtuu. Siinä mielessä on tärkeää, että ei vain täällä pääkaupunkiseudulla eikä vain Tampereella vaan myös muualla Suomessa, Kuopiossa ja Pohjois-Suomessa, on korkeakouluja eikä niitä lakkauteta. Aivan väärin on se, jos asetetaan korkeakouluja vastakkain ja aletaan niitä lopettaa eri puolilta. Silloin ei oteta huomioon sitä vaikutusta, joka näillä todella on koko sen alueen toimintaan.

Tässä työttömyystilanteessa pitäisi ottaa oppia varmasti Japanista, jossa käsitykseni mukaan on huomattavasti panostettu nimenomaan tutkimukseen ja korkeakoulujen toimintaan ja ylipäänsä koulutukseen. On ikävää, että tässä menään Suomessa aivan toiseen suuntaan, ja oppositiolla varmaan tässä löytyy yhteistä näkemystä. Halusin vain kommentoida ja tukea niitä näkemyksiä, joita ed. Tykkyläinen puheenvuorossaan esitti, mutta hallituspuolueiden vastaukset täältä puuttuvat.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin myös täysin yhtyä ed. Tykkyläisen viestiin siitä, minkälaiseen ahdingoon korkeakoulut joutuvat näitten erityisen suurien määrärahaileikkausten vuoksi. Yliopistoväki kysyykin, minkälainen hallitus on se, joka laman aikana repii siivet maan henkiseltä tulevaisuudelta. Kansakunta tarvitsee sivistyksensä, osaamisensa, tutkimuksensa ja opetuksensa. Onhan niiden tason ylläpitäminen se rakenne, jonka varassa lopulta lamasta toivon mukaan joskus nouseaan.

Tämä porvarihallitus pettää pahasti korkeakouluväen. Kun he ovat käyneet sivistysvaliokunnassa lausuntojan antamassa, ovat viestit olleet todella murheellisia. Kun leikkaukset esimerkiksi ensi vuonna ovat 408 miljoonaa markkaa ja ehkä vuonna 95 jopa 500 miljoonaa markkaa, leikkaukset nimittäin eivät kuulemma lopu edes ensi vuoden leikkauksiin, niin nämä leikkaukset ovat niin suuria, että jos ei tehtäisi mitään muuta, pitäisi lopettaa 10—11 pienintä korkeakoulua tässä maassa. Se osoittaa todella näiden säästöleikkauksien suuruuden.

Vasemmistoliiton sivistysvaliokunnan ryhmä ei myöskään mitenkään voi yhtyä tähän esitykseen, ja olemme myöskin tekemässä hylkysesitystä.

Ed. Luhtanen: Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva lakiesitys on mielestäni tulevaisuuden kannalta hyvin keskeinen laki. Korkeakoulujen kehittämislaki on taannut korkeakoulujemme myönteisen kehityksen, ja nimenomaan tämän varassa me olemme voineet pitkäjänteisesti suunnitella ja toteuttaa yliopistojemme toimintaa. Nyt käy toisen kerran jo niin, että maamme hallitus on sivistysvaliokunnan enemmistön myötävaikutuksella romuttamassa tätä korkeakoululaitoksemme keskeistä selkärankaa, korkeakoulujemme kehittämislakia.

Minä ihmettelen toistamiseen sivistysvaliokunnan enemmistön kantaa sen hyväksyessä korkeakoululaitoksemme romuttamisen tänä ajankohtana, jolloin me nimenomaan tarvitsisimme kauaskantoista, pitkäjänteistä ja suunnitelmallista toimintaa, jonka varaan me juuri nyt tässä tilanteessa voisimme korkeakoululaitoksemme, korkeimman opetuksemme ja tutkimuksemme kehityksen rakentaa. Minusta sivistysvaliokunnan erityisesti olisi ollut osoitettava huomattavasti vakavampaa ja pohtivampaa suhtautumista näin tärkeään kysymykseen. Tämä olisi ollut erityisen tärkeää juuri nyt, kun me olemme menossa Euroopan yhteisöön, kansainvälisiin tutkimusohjelmiin ja kansainvälistymisen paineet muutenkin ovat tavattoman suuret. Nyt on kysyttävä, millä resursseilla nämä uudet tavoitteet oikein voidaan saavuttaa.

Minä ihmettelen sitä, että valiokunnan enemmistö pitää lakiesitystä tarpeellisena puoltaessaan hallituksen esityksen hyväksymistä. Tämän ”tarpeellisuus” on todella asetettava kysymyksenalaiseksi. Millä tavalla sivistysvaliokunnan enemmistön mielestä on tarpeellista murentaa koko korkeakoululaitoksemme selkäranka? Nyt

on vielä viime kädessä kysymys siitäkin, haluaako tämä hallitus ohjelmiansa mukaisesti olla tukemassa maamme korkeinta opetusta ja tutkimusta. Sivistysvaliokunnalta olisi odottanut kaiken kaikkiaan huomattavasti vastuullisempaa otetta näin tärkeän asian pohdiskeluun, huomattavasti realistisempaa otetta, pohdiskelevampaa otetta ja hiukan seurauksia pohtivaa otetta.

Kun viime vuonna samaan aikaan käsitelimme tämän vuoden kohdalta tämän lain pykälän romuttamista, minä kysyin sivistysvaliokunnalta, uskooko se tosissaan, että laki jäisi vain yhdeksi vuodeksi määräaikaiseksi. Valiokunta usko, minä en. Nyt näemme, että olemme toisen kerran murentamassa tätä pykälää. On selvää, että kun me lähdemme tälle tielle pohtimatta pitkäjänteisesti ja kestävästi pohjaa etsimättä tällaisia asioita, niin me olemme jatkuvasti tällä murentamisen lyhytjänteisyyden tiellä. Siis väliaikaisuudesta oli vuosi sitten turha puhua, ja tuntuu siltä, että turha on puhua tästä eteenkinpäin.

Tämä lakiesitys on mielestäni hylättävä kahdesta syystä. Ensinnäkin on periaatteessa kohtuutonta romuttaa korkeakoulujen kehittämislakia juuri tänä ajankohtana, jolloin sitä eniten ja kipeimmin tarvitsisimme. Koko kehittämislain keskeinen sisältö on taata korkeakoululaitoksen voimavarojen suunnitelmallinen ja ennustettavissa oleva kehitys nimenomaan taloudellisesti vaikeina aikoina. Lakia säädettäessä katsottiin, että myös vaikeina aikoina ja erityisesti juuri silloin on ylläpidettävä ja panostettava entistä enemmän korkeampaan opetukseen ja tutkimukseen.

Hyvät ystävät! Me olemme romuttamassa erästä keskeistä sivistyksemme ja koulutuksemme peruseriaatetta.

Arvoisa puhemies! Minä ihmettelen vielä sitä, että valiokunta kevyesti toteaa itse asiassa ainoana kannanottonaan sen, että maassamme ollaan lisäämässä julkista tukea soveltavaan tutkimukseen ja tuotekehitykseen jne. Näin on. Me olemme jo sen tehneet. Valiokunnan johtopäätös on: ”Jotta tavoite saavutettaisiin ja turvattaisiin kansallisen innovaatiojärjestelmän toimivuus kokonaisuudessaan, on huolehdittava siitä, että korkeakoulujen voimavaroja erityisesti perustutkimukseen lisätään vastaavasti.” Aivan, niin niitä pitää lisätä, mutta se edellyttää myös, että meillä on koulutettavia korkeakouluissa, meillä panostetaan siihen, meillä panostetaan perustutkimukseen. Se tarkoittaa sitä, että silloin ei romuteta korkeakoululaitoksen 3 §:ää vaan me panostamme koulutukseen ja panostamme siihen perustut-

kimukseen, joka nimenomaan antaa kasvupohjan myös soveltavalle tutkimukselle.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuuntelin mielelläni ed. Luhtasen puhetta erityisesti siltä osin, kun hän kaipasi sivistysvaliokunnalta tässä asiassa, niin kuin hän käytti ilmaisua, pohdiskelevampaa otetta. On hämmästyttävää tässä tilanteessa, että tämä lamaannus on iskenyt myöskin eduskunnan porvariedustajiin. On kysymys Suomen korkeakoululaitoksen resurssista ja niiden erittäin radikaalista heikentämisestä. Olin odottanut, että täällä olisi noussut hallituspuolueitten kansanedustajia jollei nyt puolustamaan tätä hallituksen esitystä, joka on varmaan kiusallinen, niin ainakin tuomaan esille omia näkökohtiaan, miksi tämä laki kuitenkin ollaan hyväksymässä.

Minulla on kädessäni korkeakouluneuvoston pääsihteerin kirjallinen lausunto, jossa hän toteaa: ”Korkeakoulujen menojen jo tehty ja esitetyt leikkaukset ovat sitä suuruusluokkaa, että se jättää pysyvät jäljet maamme korkeakouluopetuksen ja tutkimuksen tasoon.”

Minkä takia kykypuolue kokoomus ja sivistyspuolue keskustapuolue ovat hyväksymässä tämän kaltaista hallituksen tiede- ja koulutuspolitiikkaa?

Ed. Unttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn ed. Luhtasen näkemyksiin siitä, että tämä valiokunnan mietintö ei todellakaan ole pohdiskeleva. Voi jopa todeta, että siihen sisältyy ristiriita siihen nähden, mitkä ovat budjettiesityksen niukkenevat resurssit. Mietinnössähän todellakin edellytetään perustutkimuksen resurssien riittävyuden takaamista, vaikka näin ei tapahdu, mikäli budjettiesitys hyväksytään siinä muodossa kuin on esitetty.

Kaiken kaikkiaan näyttääkin siltä, että korkeakoulupolitiikka ei sivistysvaliokunnan painopisteiden asettelussa ole kovinkaan korkeassa arvossa, niin lyhyt ja vähän linjoja vetävä tämä mietintö on. Mielestäni olisi pitänyt rehellisesti myöntää, missä tilanteessa ollaan, ja nostaa hätähuuto korkeakoulujen puolesta.

Näkisin, että nimenomaan innovaatioiden suhde perustutkimukseen on se kysymys, jota tässä mietinnössä olisi pitänyt miettiä, samalla myös korkeakouluopetuksen suhdetta siihen, miten saadaan aikaan tutkijoita, miten tämän maan sivistys johtaa siihen, että maa myös eri tavoin menestyy. Näiden tekijöiden keskinäistä

arviointia tässä mietinnössä ei lainkaan ole. Yhdyntäkin opposition kansanedustajien näkemyksiin vastalauseessa.

Ed. T y k k y l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta ed. Luhtaselle ja myöskin ed. U. Anttilalle, että oppositioryhmittä valiokunnassa yrittivät tosiaankin saada aikaan, että olisi tullut parempi mietintö. Mutta valitettavasti hallituspuolueiden jäsenet nykyisin haluavat mennä kaikissa asioissa lyhyen kaavan mukaan, eli sillä päästään kaikkein helpoimmin, ei tarvitse selitellä ulospäin.

On valitettavaa myöskin se asia, että kansanedustajat eivät kannu vastuuta salityöskentelystä. Täältä puuttuu sivistysvaliokunnan jäseniä jollakin tavalla puolustamasta omaa mietintöään, lähinnä enemmistöryhmä. Toivoisinkin, että jollakin lailla tähän taloon voitaisiin saada järjestys aikaan ja jollakin tavalla myöskin hallituspuolueet voisivat tulevaisuudessa vastata siihen, miksi ei ole pohdittu tarkemmin korkeakoululaitoksen kehittämiseen liittyvää lainsäädäntöä.

Ed. K a s u r i n e n : Arvoisa puhemies! Valiokunnan vastalauseessa kiinnitetään huomiota siihen, millä tavalla korkeakoulujen kirjastojen määrärahat ovat leikkautuneet. Valiokunnan vastalauseessa todetaan, että korkeakoulukirjastojen kirjallisuuden hankintavarat supistuvat 1992—1993 keskimäärin 40—50 prosenttia.

Me olemme aikaisempina vuosina hyvin menestyksekkäästi saaneet avattua opiskelijoillemme ja nuorillemme eri kansainvälisiä opiskelufoorumeita. Nyt tämä linja, joka näkyy valiokunnan mietinnön vastalauseessa, tulee käytännössä merkitsemään sitä, että korkeakouluissa ja yliopistoissa opiskelevien opiskeluaajat vääjäämättä venyvät ja ne tulevat venymään pelkästään sen vuoksi, että opiskelijoille käytännössä on erinomaisen hankalaa, kun he joutuvat eri tieteellisiä julkaisuja ja oppikirjoja odottelemaan viikko-, jopa kuukausikausia. Näin ollen jo tämän perusvoimavaran leikkaaminen yliopistoilta ja korkeakouluilta on mielestäni hyvin lyhytnäköistä politiikkaa.

Minä myös olen kiinnittänyt huomiota siihen, että sen kummemmin asiasta vastaava ministeri kuin sivistysvaliokunnan puheenjohtajakaan ei ole puolustamassa näitä esityksiä, joita valitettavasti nyt liukuhihnalta on edessämme.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Ehdotus laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1994 perittävästä maksusta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 252

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 35

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 35.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Ehdotukset laeiksi työterveyshuoltopalvelujen lisäksi järjestettävien avosairanhoidon lääkäripalvelujen väliaikaisesta vuosimaksusta ja sairausvakuutuslain 29 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 265

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 36

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 36.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Ehdotus laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitykset n:ot 314/1992 vp ja 251

Toivomusaloitteet n:ot 1104 ja 1214/1991 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 37

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 37.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

lakivaliokuntaan:

18) Hallituksen esitys n:o 278 laiksi entisen Jugoslavian alueella tehtyjä rikoksia käsittelevän kansainvälisen tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioistuimelle annettavasta oikeusavusta

valtiovarainvaliokuntaan:

19) Hallituksen esitys n:o 279 laeiksi verotuslain, ennakkoperintälain, veronkantolain sekä veron viivästyskorosta ja jäämämaksusta annetun lain muuttamisesta

maa- ja metsätalousvaliokuntaan:

20) Hallituksen esitys n:o 280 laiksi maanmittauslaitoksesta annetun lain muuttamisesta

liikennevaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto:

21) Hallituksen esitys n:o 281 laiksi turvatarkastuksista lentoliikenteessä

sosiaali- ja terveystuomioistuimien:

22) Hallituksen esitys n:o 282 laeiksi työntekijäin eläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien sekä tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

23) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56 (HE 159)

24) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 21 (HE 205)

25) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 18 (HE 227)

26) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 19 (HE 228)

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 16.13.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

